sahanamvande.com

epaper.sahanamvande.com

సహనం వందే

హైదరాబాద్ | 17-07-2026 శుక్రవారం | సంపుటి-02 సంచిక : 105 EDITOR: ROHINI

దేశభక్తికి రాజీనామా... డబ్బే చిరునామా

ఇస్రోలో 100 మంది సైంటిస్టుల రాజీనామా

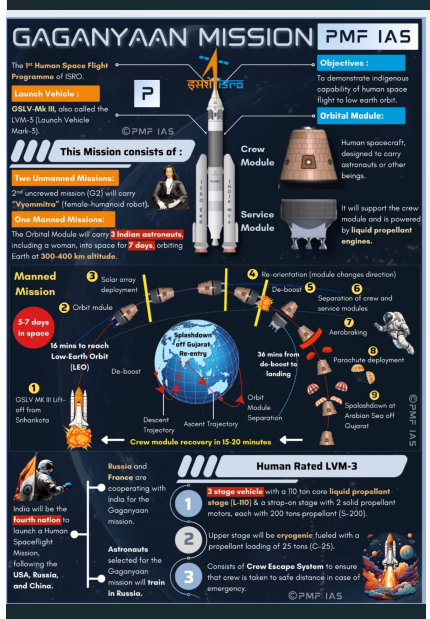

- అంతరిక్ష సంస్థలో మేధో వలసల కల్లోలం
- ప్రైవేట్ వైపు మొగ్గు చూపుతున్న శాస్త్రవేత్తలు
- భారీ జీతాలు, ప్యాకేజీలు, ఈక్విటీ ఆఫర్లు
- స్వేచ్ఛగా రీసెర్చ్ చేసుకునే వెసులుబాటు
- ప్రతిష్టాత్మక గగన్‌యాన్ ప్రాజెక్టుపై ప్రభావం...
- భారత అంతరిక్ష కలలకు కొత్త పరీక్ష

చంద్రుడిపై జెండా ఎగరేసిన భారత అంతరిక్ష పరిశోధన సంస్థ ఇప్పుడు అంతర్గత సంక్షోభంతో సతమతమవుతోంది. దశాబ్దాల అనుభవం ఉన్న శాస్త్రవేత్తలు సంస్థను వదిలి ప్రైవేట్ బాట పడుతున్నారు. ఇది కేవలం ఉద్యోగ మార్పు కాదు... భారత అంతరిక్ష భవిష్యత్తుపై పడుతున్న నీలినీడ. మేధావుల వలసల వెనుక ఉన్న అసలు కారణాలు, దేశ ప్రతిష్టాత్మక గగన్‌యాన్ ప్రాజెక్టుకు పొంచి ఉన్న ప్రమాదాలను ఈ కథనంలో విశ్లేషిద్దాం.
- సహనం వందే, హైదరాబాద్

గత కొన్ని నెలల వ్యవధిలోనే 100 మందికి పైగా శాస్త్రవేత్తలు, కీలక సాంకేతిక సిబ్బంది ఇస్రోకు రాజీనామా చేశారు. వీరిలో గగన్‌యాన్ ప్రాజెక్టుకు ప్రాజెక్ట్ డైరెక్టర్‌గా పనిచేసిన సీనియర్ అధికారి కూడా ఉండటం గమనార్హం. జాతీయ ప్రాముఖ్యత కలిగిన ప్రాజెక్టుల అమలుపై ఈ వలసలు తీవ్ర ప్రభావం చూపుతున్నాయని కేంద్రం స్వయంగా అంగీకరించింది. అనుభవజ్ఞులైన వ్యక్తులు సంస్థను వీడటం ప్రాజెక్టుల పురోగతిని దెబ్బతీస్తోంది.

స్టార్టప్‌ల వైపు మేధావుల చూపు

2020 తర్వాత అంతరిక్ష రంగంలో ప్రైవేట్ సంస్థలకు తలుపులు తెరిచారు. దీని ఫలితంగా దేశంలో సుమారు 400 స్పేస్ స్టార్టప్‌లు వెలిశాయి. పిక్సెల్, స్కైరూట్, అగ్నికుల్ వంటి సంస్థలు ఇస్రోలో శిక్షణ పొందిన నిపుణుల కోసం పోటీ పడుతున్నాయి. 2025లోనే ఈ స్టార్టప్‌ల్లోకి 1,200 కోట్ల రూపాయల పెట్టుబడులు వచ్చాయి. భారీ వేతనాలు, ఈక్విటీ స్టేక్స్ వంటి ఆకర్షణీయమైన ఆఫర్లు శాస్త్రవేత్తలను ప్రైవేట్ రంగం వైపు ఆకర్షిస్తున్నాయి.

నిర్ణయాత్మక శక్తి ప్రైవేట్ రంగానిదేనా

ప్రైవేట్ కంపెనీలు కేవలం జీతాలే కాకుండా కొత్త ఆవిష్కరణలకు వేగవంతమైన ప్లాట్‌ఫార్మ్‌ను అందిస్తున్నాయి. ప్రభుత్వ సంస్థల్లో ఉండే పరిపాలనా పరమైన జాప్యం, కఠిన నియమాలు లేకపోవడం యువ శాస్త్రవేత్తలకు కలిసి వస్తోంది. ఒక రాకెట్ తయారు చేయడంలో ప్రైవేట్ సంస్థల వేగం ఇస్రోలోని పాత నిబంధనల కంటే మెరుగ్గా కనిపిస్తోంది.

ప్రమాదంలో గగన్‌యాన్ ప్రస్థానం...

గగన్‌యాన్ వంటి అత్యంత క్లిష్టమైన మిషన్లకు అనుభవజ్ఞులైన సిబ్బంది ఎంతో అవసరం. కీలక పదవుల్లో ఉన్న వారు మధ్యలోనే తప్పుకోవడం ప్రాజెక్ట్ షెడ్యూల్స్ ఆలస్యానికి దారితీయవచ్చు. ప్రభుత్వ సంస్థలు జీతాల విషయంలో ప్రైవేట్ కంపెనీలతో పోటీ పడలేవు. దశాబ్దాల అనుభవం ఉన్న శాస్త్రవేత్తల స్థానాన్ని భర్తీ చేయడం అంత సులభం కాదు. దీనివల్ల అంతరిక్ష ప్రయోగాల నాణ్యత, వేగంపై ప్రభావం చూపే ప్రమాదం ఉంది.

కఠినతరమైన నిబంధనలు

శాస్త్రవేత్తల వలసలను అడ్డుకునేందుకు కేంద్ర అంతరిక్ష శాఖ గురువారం ఒక మెమోరాండం విడుదల చేసింది. శాస్త్రవేత్తలు సులభంగా రాజీనామాలు చేసే అవకాశం లేదని అందులో స్పష్టం చేసింది. గతంలో సెంటర్ డైరెక్టర్లకు ఉన్న అధికారాలను ప్రభుత్వం వెనక్కి తీసుకుంది. ఇప్పుడు ఏ రాజీనామా వచ్చినా దానిని డిపార్ట్‌మెంట్ ఆఫ్ స్పేస్ కు పంపాలి. ప్రాజెక్టుపై అది చూపే ప్రభావాలను పరిశీలించిన తర్వాతే ఉన్నత అధికారులు తుది నిర్ణయం తీసుకుంటారు.

ప్రభుత్వ ముందున్న సవాల్...

కేవలం రాజీనామాలను ఆపడం వల్ల ఈ సమస్య పరిష్కారం కాదు. బలవంతపు నిబంధనలు శాస్త్రవేత్తల్లో నిరాశను నింపే అవకాశం ఉంది. ఒక్క రాకెట్ లాంచ్ వెనుక వేల మంది శ్రమ ఉంటుంది. ఆ శ్రమను గుర్తించడం, ఆ మేధస్సును గౌరవించడం ప్రభుత్వ బాధ్యత. ఇస్రో తన పని వాతావరణాన్ని ఆధునీకరించుకోవాల్సిన సమయం ఆసన్నమైంది. మేధావులను నిలుపుకోవాలంటే వారికి స్వేచ్ఛ, తగిన ప్రోత్సాహకాలు కల్పించక తప్పదు. ప్రైవేట్ రంగంతో పోటీపడుతూనే దేశ అంతరిక్ష కలలను ఎలా కాపాడుకుంటుందనేది ఇప్పుడు ఇస్రో ముందున్న అతిపెద్ద సవాల్.

హిందూ విద్యార్థికి ఇస్లామిక్ హోంవర్క్

హైదరాబాద్ సక్సెస్ స్కూల్‌లో వివాదం

- పసి మనసులపై పాఠశాలల్లో మత ముద్రలు
- ఆగ్రహంతో ఊగిపోయిన తల్లిదండ్రులు

జ్ఞానాన్ని అందించాల్సిన పాఠశాల మతం రంగు పులుముకుంది. రెండో తరగతి చదువుతున్న ఆరేళ్ల చిన్నారి డైరీలో మత ప్రార్థనలు కనిపించడంతో తల్లిదండ్రులు విస్తుపోయారు. అభం శుభం తెలియని పసిప్రాయంలో మతపరమైన సిద్ధాంతాలను రుద్దడంపై సర్వత్రా నిరసన వ్యక్తమవుతోంది. ఆధునిక విద్యా వ్యవస్థలో జరుగుతున్న ఈ ప్రమాదకరమైన ధోరణిపై ఇప్పుడు లోతైన చర్చ జరుగుతోంది. - సహనం వందే, హైదరాబాద్

హైదరాబాద్ సైదాబాద్ పరిధిలోని సక్సెస్ స్కూల్‌లో గురువారం ఈ వివాదం వెలుగుచూసింది. పాఠశాలలో రెండో తరగతి చదువుతున్న హిందూ విద్యార్థికి టీచర్లు హోంవర్క్ ఇచ్చారు. ఆ హోంవర్క్ నోట్ బుక్‌లో ఇస్లామిక్ ప్రార్థనలను రాయాలని సూచించారు. కల్మా 1, కల్మా 2తో పాటు ఫాతిహా కూడా నేర్చుకోవాలని అందులో రాసి ఉంది. ఇది గమనించిన విద్యార్థి బంధువు వెంటనే తల్లిదండ్రులకు సమాచారం అందించారు. దీంతో వారు షాక్‌కు గురయ్యారు.

మత ప్రచారమా లేక విద్యాభ్యాసమా?

ఇస్లామిక్ విశ్వాసాల సారాంశమే కల్మా. ఫాతిహా అంటే ఖురాన్ గ్రంథంలోని ముఖ్యమైన అధ్యాయం. ఇవి పూర్తిగా మతపరమైన అంశాలు. సెక్యులరిజం పాటించాల్సిన విద్యాసంస్థలు ఇందుకు భిన్నంగా వ్యవహరించడంపై ఆందోళన వ్యక్తమవుతోంది. ఒక చిన్న పిల్లాడికి వేరే మతానికి చెందిన ప్రార్థనలను బలవంతంగా నేర్పడం వెనుక ఉన్న ఉద్దేశం ఏమిటన్నది ప్రశ్నార్థకంగా మారింది. విద్యాబోధనలో మత ప్రార్థనలకు చోటు ఉండకూడదని మేధావులు మండిపడుతున్నారు.

స్కూల్ వద్ద ఉద్రిక్తత

విషయం తెలిసిన వెంటనే తల్లిదండ్రులు స్కూల్‌కు చేరుకున్నారు. పాఠశాల యాజమాన్యాన్ని గట్టిగా నిలదీశారు. విద్యార్థులందరూ సమానమని చెప్పే స్కూల్... ఒక విద్యార్థిపై మతపరమైన అంశాలను ఎలా రుద్దుతారని ప్రశ్నించారు. ఈ నిలదీతకు మేనేజ్మెంట్ వద్ద సరైన సమాధానం లేదు. తల్లిదండ్రుల ఆందోళనతో స్కూల్ ప్రాంగణం ఒక్కసారిగా ఉద్రిక్తంగా మారింది. యాజమాన్యం తీరు పట్ల వారు తీవ్ర అసహనాన్ని వ్యక్తం చేశారు.

ఇతరులకూ అదే హోంవర్కా?

ఈ ఘటన బాధితుడికే పరిమితమా లేక ఇతర విద్యార్థులకు కూడా ఇలాంటి హోంవర్క్ ఇస్తున్నారా అన్నది ఇప్పుడు ప్రధాన చర్చగా మారింది. అందరికీ ఇలాంటి హోంవర్క్ ఇస్తున్నట్లయితే అది మతపరమైన ప్రచారంలో భాగమేనని తల్లిదండ్రులు అనుమానిస్తున్నారు. దీనిపై సమగ్ర విచారణ జరగాలని వారు డిమాండ్ చేస్తున్నారు.

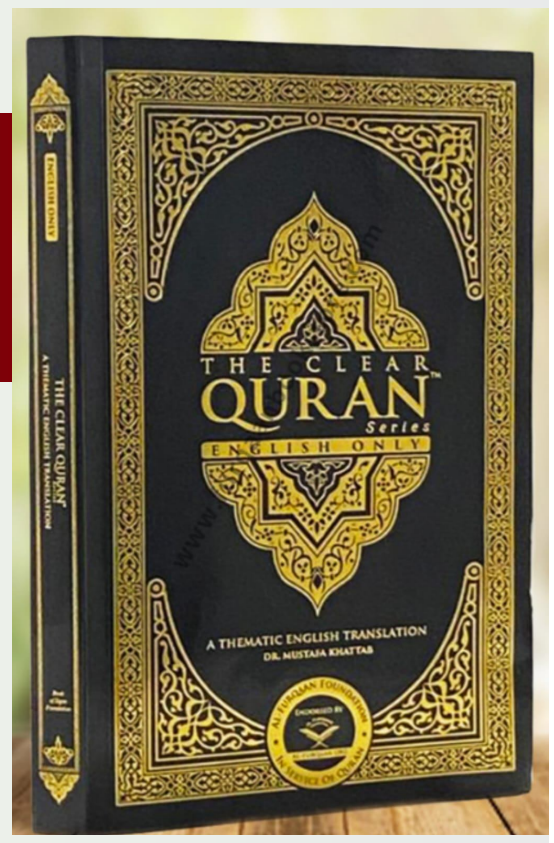

ఒక చిన్నారితో మతపరమైన పద్ధతులను పాటించమని చెప్పడం ఏ రకమైన విద్యా విధానమో ఎవరికీ అర్థం కావడం లేదు.

నిమ్మకు నీరెత్తినట్లుగా అధికార యంత్రాంగం

రాజ్యాంగం ప్రకారం విద్యార్థులపై మతపరమైన అంశాలను రుద్దడం సరైన పద్ధతి కాదు. ప్రైవేట్ స్కూళ్లలో ఇలాంటి పద్ధతులు అమలు కావడం విద్యాశాఖ వైఫల్యమని స్పష్టమవుతోంది. విద్యాశాఖ అధికారులు వెంటనే రంగంలోకి దిగాలి. పాఠశాల రికార్డులను, బోధనా విధానాలను తనిఖీ చేయాలి. బాధ్యులపై కఠిన చర్యలు తీసుకోవాలి. అప్పుడే ఇలాంటి ఘటనలకు అడ్డుకట్ట పడుతుందని తల్లిదండ్రులు ఆశిస్తున్నారు.

సమాజంపై పెరుగుతున్న ప్రభావం

చిన్న పిల్లల మెదడులో మతపరమైన భేదాలను నింపడం వల్ల సమాజంపై తీవ్ర ప్రభావం పడుతుంది. విద్యాసంస్థలు సంస్కారం, విలువలను అందించాలి తప్ప మతపరమైన చిక్కుముడులను కాదు. తమ తప్పును ఒప్పుకుని భవిష్యత్తులో ఇలాంటివి జరగకుండా చూస్తామని యాజమాన్యం హామీ ఇచ్చే వరకు ఈ వివాదం సద్దుమణగదు. తల్లిదండ్రులు కూడా తమ పిల్లల పుస్తకాలను ఎప్పటికప్పుడు తనిఖీ చేసుకోవడం తప్పనిసరిగా మారింది.

ఉత్తరాది పెత్తనంపై జానకి తిరుగుబాటు

పద్మ అవార్డుల్లో సౌత్, నార్త్ ప్రాంతీయ వివక్ష?

- పద్మ అవార్డు తిరస్కరించిన ఎస్ జానకి
- రిటైర్మెంట్ సమయంలో ఇవ్వడంపై ఫైర్
- 48 వేల పాటలు పాడినా దక్కని గుర్తింపు
- 70 శాతం అవార్డులు ఉత్తరాది పెద్దలకేనా?
- దక్షిణాది రాష్ట్రాల ప్రముఖుల ఆవేదన
- జాతీయ అవార్డుల్లో దాగున్న అసలు నిజం

భారతదేశ అత్యున్నత పురస్కారాలైన పద్మ అవార్డుల ఎంపికలో దశాబ్దాలుగా వినిపిస్తున్న ప్రాంతీయ అసమానతల ఆరోపణలు మరోసారి చర్చనీయాంశమయ్యాయి. కళ, సాహిత్యాలకు నిలయమైన దక్షిణాదిని కేంద్రం కావాలనే పక్కన పెడుతోందా అన్న సందేహాలు బలంగా వ్యక్తమవుతున్నాయి. ప్రతిభకు ప్రాంతీయ రంగు పులుముతున్నారన్న ఆరోపణలు ఉన్నాయి. ఎస్.జానకి వంటి దిగ్గజాల తిరస్కరణ, అవార్డుల వెనుక ఉన్న రాజకీయ ప్రవాహం ఇప్పుడు దేశవ్యాప్తంగా పెను ప్రకంపనలు సృష్టిస్తున్నాయి. - సహనం వందే, హైదరాబాద్

ఎస్ జానకి

ఐదు దశాబ్దాలపాటు 48వేల పాటలతో కోట్లాది మంది హృదయాలను గెలుచుకున్న గానకోకిల ఎస్.జానకి 2013లో పద్మభూషణ్ ను తిరస్కరించడం సంచలనం రేపింది. ఆలస్యంగా వచ్చిన గుర్తింపు తనకు వద్దని ఆమె స్పష్టం చేశారు. దక్షిణాది కళా కారులను గుర్తించడంలో కేంద్రం నిరంతరం విఫలమవుతోందని ఆమె చేసిన విమర్శ, ఈ అవార్డుల ఎంపిక ప్రక్రియలో ఉన్న లోపాలను ఎత్తిచూపింది. అర్ధ శతాబ్దపు సేవ తర్వాత లభించిన ఈ గౌరవాన్ని ఆమె తిరస్కరించడం పద్మ అవార్డుల విశ్వసనీయతను ప్రశ్నార్థకం చేసింది.

గణాంకాలు చెబుతున్న వాస్తవం

పద్మ విభూషణ్, పద్మభూషణ్, భారతరత్న అవార్డుల జాబితాను పరిశీలిస్తే ఆశ్చర్యకరమైన విషయాలు వెలుగులోకి వస్తున్నాయి. స్వాతంత్ర్యం వచ్చినప్పటి నుండి 70 శాతం అవార్డులు ఢిల్లీ, మహారాష్ట్ర, ఉత్తరప్రదేశ్ వంటి రాష్ట్రాలకే దక్కాయి. దక్షిణాది ఐదు రాష్ట్రాల జనాభా, జీడీపీ వాటా, సాంస్కృతిక వైవిధ్యం గణనీయంగా ఉన్నప్పటికీ అవార్డుల పంపిణీలో మాత్రం తీవ్ర అసమతుల్యత కనిపిస్తోంది. గణాంకాల పరంగా చూస్తే అధికారం కేంద్రంగా ఉన్న రాష్ట్రాలే అగ్రస్థానంలో కొనసాగుతున్నాయి.

ఢిల్లీ కేంద్రంగానే భాషా అడ్డంకులు

అవార్డుల ఎంపిక కమిటీలన్నీ ఢిల్లీ కేంద్రంగానే పనిచేస్తున్నాయి. ఈ కమిటీలలోని సభ్యులలో అధికశాతం ఉత్తరాది భాషలకు చెందినవారే ఉంటున్నారు. దీనివల్ల తెలుగు, తమిళం, కన్నడ, మలయాళ భాషల్లోని అద్భుతమైన సాహిత్యం, సంప్రదాయ కళల పట్ల వారికి సరైన అవగాహన ఉండటం లేదు. ఉత్తరాది వారికి అర్థమయ్యే భాషలో ఉంటేనే కళాకారులకు గుర్తింపు దక్కుతుందనే భావన బలంగా నాటుకుంది. ప్రాంతీయ సాహిత్యంలోని లోతును గుర్తించడంలో భాషా సరిహద్దులు ప్రధాన అడ్డంకులుగా మారాయి.

అగ్రవర్ణ ప్రాధాన్యత... సామాజిక కోణం

టి.ఎం.కృష్ణ... పద్మ అవార్డుల ఎంపికలోని అగ్రవర్ణ ఆధిపత్యంపై సంచలన వ్యాఖ్యలు చేశారు. కర్నాటిక్ సంగీతం, భరతనాట్యం వంటి కళలకు దక్కుతున్న ప్రాధాన్యత, గ్రామీణ ప్రాంతాల జానపద కళలకు దక్కడం లేదు. దళిత బహుజన కళాకారుల ప్రతిభ మట్టిలోనే కలిసిపోతోంది. జానపద కళారూపాలను ప్రోత్సహించడంలో కేంద్ర కమిటీలు ఘోరంగా విఫలమవుతున్నాయి. కళల్లో ఉన్న ఈ వివక్ష సామాజిక అసమానతలకు అద్దం పడుతోంది.

రాజకీయ లాబీయింగ్ ప్రవాహం

పద్మ అవార్డులు పూర్తిగా ప్రతిభ ఆధారంగా రావడం లేదనేది బహిరంగ రహస్యం. దీని వెనుక రాజకీయ లాబీయింగ్ బలంగా పనిచేస్తోంది. కేంద్ర ప్రభుత్వాలు తమ రాజకీయ ప్రయోజనాల కోసం ఈ అవార్డులను ఒక అస్త్రంగా వాడుకుంటున్నాయి. ఢిల్లీ సర్కిల్స్ లో తిరుగుతూ నేతలను ప్రసన్నం చేసుకోగల వారికే అవార్డులు దక్కుతున్నాయి. నిశ్శబ్దంగా తమ పని తాము చేసుకునే దక్షిణాది కళాకారులు ఈ లాబీయింగ్ చేయలేక తెర వెనుకనే మిగిలిపోతున్నారు.

అసమతుల్యతకు పరిష్కారం ఏది?

ఇటీవలి కాలంలో సోషల్ మీడియా ప్రభావంతో అన్‌సంగ్ హీరోస్ కొంతమందికి గుర్తింపు దక్కినా అది పద్మశ్రీకే పరిమితమైంది. అత్యున్నత పురస్కారాల్లో ఇప్పటికీ దక్షిణాదికి ప్రాతినిధ్యం తక్కువగానే ఉంది. ఎంపిక ప్రక్రియలో పారదర్శకత రావాలంటే ప్రతి దక్షిణాది రాష్ట్రం నుండి స్వతంత్ర నిపుణులను కమిటీలో భాగస్వామ్యం చేయాలి. మారుమూల ప్రాంతాల్లో సేవలందిస్తున్న వారిని వెతికి పట్టుకునే వ్యవస్థను బలోపేతం చేసినప్పుడే ఈ పురస్కారాలకు నిజమైన గౌరవం దక్కుతుంది.